

Tento dokument vznikl v rámci projektu Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Kolína na období 2015 – 2019, reg.č. CZ.1.04/3.1.03/97.00057, který je podpořen z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Rizikové jevy u rodin s dětmi a mládeže ve městě Kolíně a spádových obcích

Autor: Mgr. Petra Dobiášová ve spolupráci s externími zpracovateli (Mgr. Renata Baxová, Mgr. Libuše Bumbálková), realizačním týmem projektu a partnerem projektu CpKP střední Čechy

Verze: finální, text prošel korekturou

Datum: březen 2014

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

Obsah

1	Kontext provedeného šetření	3
2	Cílová skupina šetření	3
3	Metodologie šetření.....	3
4	Sociodemografické analýzy a rizikové jevy	4
5	Ohniskové skupiny na téma rizikové jevy u rodin s dětmi.....	5
6	Problémy klientů a možnosti jejich řešení z pohledu pracovníků a pracovníků Oddělení sociálně-právní ochrany OSVZ MěÚ Kolín.....	5
6.1	Oddělení sociálně-právní ochrany OSVZ MěÚ Kolín	6
6.1.1	Životní situace	7
6.1.2	Kdo jsou klienti oddělení sociálně-právní ochrany	8
6.1.3	Problematické oblasti.....	9
6.1.4	Nejobtížněji řešitelné problémy.....	10
6.1.5	Dobře řešitelné problémy, fungující praxe	11
6.1.6	Spolupráce s dalšími institucemi.....	11
6.2	Doporučení.....	11
7	Rizikové jevy u rodin s dětmi očima psychologů a speciálních pedagogů.....	13
7.1	Respondenti psychologové a speciální pedagogové.....	13
7.2	Cílová skupina a okruhy diskuse.....	15
7.3	Popisované problémy.....	16
7.3.1	Děti na školách	16
7.3.2	Děti v rodinách	18
7.3.3	Děti na ulici.....	19
7.4	Chybějící služby a příklady dobré praxe	20
7.5	Spolupráce s jinými organizacemi	21
7.6	Psychologové a speciální pedagogové na školách	22
7.7	Hlavní zjištění	23
8	Závěr.....	24

1 Kontext provedeného šetření

V dubnu 2013 byl zahájen navazující proces komunitního plánování sociálních služeb v Kolíně a spádovém území. Projekt Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Kolína na období 2015 – 2019“, CZ.1.04/3.1.03/97.00057 je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Město Kolín připravuje ve spolupráci s partnerem projektu CpKP střední Čechy aktualizaci strategie v oblasti sociálních služeb. Projekt podporuje udržení nastaveného procesu plánování a jeho rozšíření na celé spádové území (ORP). Do společného plánování mají možnost se zapojit aktivní občané a poskytovatelé služeb (sociálních i návazných).

Výstupem projektu bude strategie udržitelnosti a rozvoje sociálních a návazných služeb na další období. Cílem je zajištění dostupnosti a kvality sociálních služeb pro občany vycházející nejen z jejich potřeb, ale i z možností ORP Kolín.

Předkládaná analýza týkající se rizikových jevů u dětí a mládeže je analytickým výstupem projektu. Zjišťování potřeb občanů Kolína a spádových obcí vnímáme jako důležitou součást strategického plánování, která zapojuje místní veřejnost a hledá řešení aktuálních problémů.

2 Cílová skupina šetření

Rodiny s dětmi žijící nebo pobývající na území ORP Kolín jsou jednou z cílových skupin, na které se komunitní plánování zaměřuje. Proces zjišťování potřeb jsme zacílili na rodiny ohrožené rizikovými jevy a nacházející se v krizi. Zajímalo nás, jaké jevy způsobují propad této cílové skupiny mezi sociálně slabé, jaké problémy řeší a jakou pomoc potřebují.

3 Metodologie šetření

Cílem šetření bylo zmapovat rizikové jevy, které mají negativní dopad na rodiny, jejich fungování a zejména na děti a mládež v rodinách. Proto jsme zvolili takový způsob sběru dat, který by nejlépe odpovídal na výzkumnou otázku: Které rizikové jevy u rodin s dětmi nejčastěji vedou k sociálnímu vyloučení?

Předkládaná analýza čerpá ze **sekundárních dat** zpracovaných metodou sociodemografické analýzy (Mapy rozložení ohrožení dětí a rodin v ČR, zpracované firmou SocioFaktor s. r. o. v roce 2013; SDA ORP Kolín, zpracovaná Mgr. Ivanem Vodochodským, PhD.) a **primárního sběru dat** kvalitativními metodami.

V rámci primárního sběru dat jsme uskutečnili **dvě skupinové diskuse**. První s pracovníky Odboru sociálně právní ochrany dětí (OSPOD), vedenou metodou skupinového polostrukturovaného rozhovoru, s cílem zjistit problémy a potřeby rodin ohrožených sociálním vyloučením z pohledu sociálních pracovníků, kteří s nimi pracují. Druhou ohniskovou skupinu s psychology a speciálními pedagogy, kteří ve školním roce 2013 a 2014 působí na vybraných sedmi základních školách v Kolíně a ORP v rámci projektu „Chci zůstat na škole“¹. V této diskusi jsme propojovali a ověřovali zjištění z první diskuse, a to z pohledu odborníků, kteří jsou v úzkém kontaktu se zkoumanou cílovou skupinou.

---

¹ <http://www.chcizustatveskole.cz/>

4 Sociodemografické analýzy a rizikové jevy

Sociodemografická analýza **Mapy rozložení ohrožení dětí a rodin v ČR²** uskutečněná v rámci celé ČR obsahuje mapy, ze kterých je možné vyčíst stupeň odhadovaných rizik v ORP Kolín ve srovnání s celorepublikovým průměrem.

Sociodemografická analýza „je zaměřena do oblasti sociálně-právní ochrany dětí, která má v České republice dlouholetou tradici. Orgány sociálně-právní ochrany dětí, kterými jsou: obecní úřady, obecní úřady ORP, krajské úřady, MPSV, Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí, řeší mnoho nejrůznějších podob ohrožení dětí, které se často ocitají, i se svými rodinami, v obtížných životních situacích. A tyto orgány mají značnou odpovědnost za osud těchto dětí a za ochranu jejich zdravého vývoje“ [SOCDEM_ANALYZA_OHROZENE_DETI.pdf; 2013].

Jak SDA uvádí „výkon sociálně-právní ochrany dětí nutné profesionalizovat, zavést do této oblasti standardy kvality práce a využívat pro ochranu práv dětí moderních vědeckých poznatků a metod sociální práce.

Novela je prvním krokem transformace systému péče o ohrožené děti. V orgánech sociálně - právní ochrany dětí (na úrovni obecních a krajských úřadů) se projevuje dlouhodobě nedostatečné personální zabezpečení agendy sociálně - právní ochrany dětí, což vyúsťuje v nedostatečně intenzivní kontakt s klientem a rodinou, takže neplní své cíle“ [SOCDEM_ANALYZA_OHROZENE_DETI.pdf; 2013].

Ve všech zkoumaných oblastech vykazuje Kolín průměrné hodnoty. Zmíněn v textu je pouze v části vztahující se k rizikovým jevům u rodin s dětmi. „**Značnému riziku jsou vystaveny děti a rodiny** v ORP Most, Ústí nad Labem, Karlovy Vary, Teplice, Děčín, Sokolov, Česká Lípa, Ostrava, Karviná, Prostějov, Kladno, Chomutov, Liberec, Havířov, Brno, Cheb, Šumperk, Kadaň, Hlavní město Praha, Znojmo, Přerov, Olomouc, Plzeň, Mladá Boleslav, Trutnov, Bruntál, Rumburk, **Kolín**, Litvínov a v dalších.“ Zpráva neobsahuje bližší interpretace či vysvětlení konkrétních indikátorů.

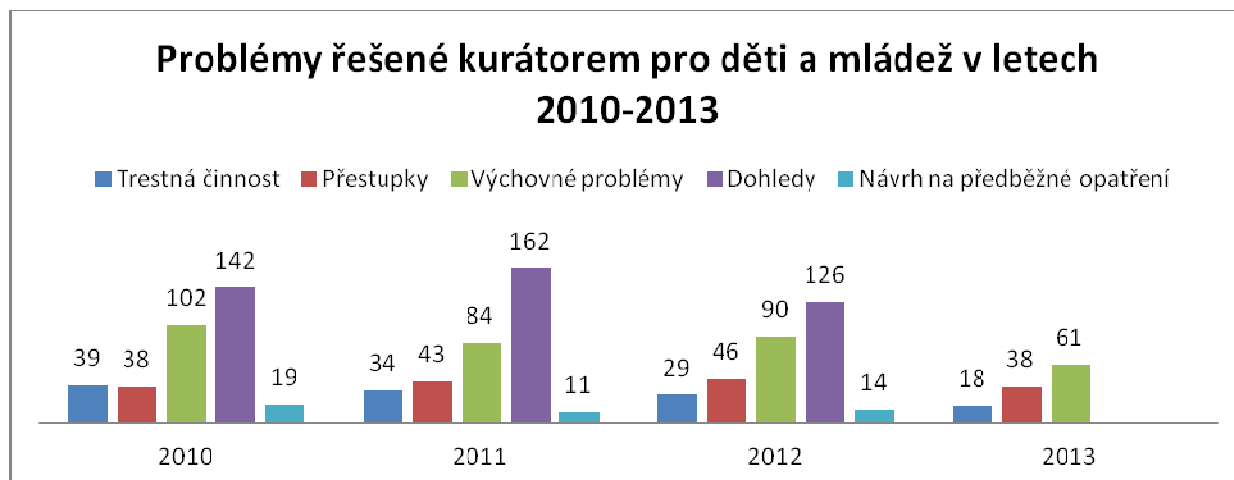
Ze **Sociálně demografické analýzy pro potřeby komunitního plánování sociálních a návazných služeb spádového území SO ORP Kolín** vypracované na podzim roku 2013 vyplývá, že „počet klientů kurátora pro děti a mládež Odboru sociálních věcí a zdravotnictví (OSVZ) MěÚ ORP Kolín, v letech 2010 až 2012 postupně klesal (z 229 na 209 a na 142). Nejčastějším typem klientů jsou úplné rodiny s oběma rodiči, podíl úplných a neúplných rodin se však postupně vyrovnává.

Nejčastější situací, kterou sociální kurátor pro děti a mládež se svými klienty řeší, jsou **dohledy**, které se týkaly téměř všech klientů. Na druhém místě jsou **výchovné problémy** a na třetím **přestupky dětí a mladistvých**. Z Grafu 14 je vidět, že u většiny problémů řešených kurátorem frekvence výskytu v průběhu let kolísá. Nedá se tedy jednoznačně říct, že by některé problémy ubývaly a jiné naopak narůstaly. Výjimkou jsou patrně nejzávažnější problémy, kdy již vstupují do hry i orgány činné v trestním řízení, a sice přestupky a trestné

---

² http://www.mpsv.cz/files/clanky/15675/SOCDEM_ANALYZA_OHROZENE_DETI.pdf

činy. Jejich relativně malý počet má v průběhu posledních let spíše klesající trend“[SDA SO ORP KOLÍN; 2013].

Graf 14: Problémy řešené kurátorem pro děti a mládež v ORP Kolín v letech 2010 až 2013 s rozlišením jednotlivých kategorií problémů. Zdroj OSVZ MěÚ ORP Kolín. Údaje za rok 2013 se vztahují k datu 31.7.2013, informace o počtu dohledů a návrhů na předběžné opatření nebyla k tomuto datu k dispozici.

5 Ohniskové skupiny na téma rizikové jevy u rodin s dětmi

Z ohniskových skupin vznikly dvě závěrečné zprávy. Zprávy vznikly odděleně, různými zpracovateli, ale úzce spolu souvisí. Diskuse s pracovníky OSPOD předcházela diskusi s psychology a speciálními pedagogy. Do druhé skupiny jsme vnášeli témata z první diskuse, abychom verifikovali popsání zjištění a doplnili je.

Kapitoly 6 a 7 obsahují kompletní závěrečné zprávy z realizovaných šetření.

6 Problémy klientů a možnosti jejich řešení z pohledu pracovníků a pracovníků Oddělení sociálně-právní ochrany OSVZ MěÚ Kolín

Cílem tohoto dokumentu je na základě provedeného šetření **popsat zkušeností a problémů v oblasti sociální práce ve spádovém území města Kolín**, tj. v území, které spadá do působnosti Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Městského úřadu obce s rozšířenou působností Kolín (dále ORP Kolín). Spádové území zahrnuje nejen město Kolín, ale také spádové obce ORP.

Zdrojem informací pro toto šetření jsou pracovníce a pracovníci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví, respektive Oddělení sociálně-právní ochrany (dále oddělení nebo oddělení sociálně-právní ochrany), s nimiž byl za účelem získání těchto informací proveden skupinový polostrukturovaný rozhovor.

Rozhovor se uskutečnil dne 15. listopadu 2013 v prostorách oddělení, trval 1 hodinu a zúčastnila se ho většina pracovníků a pracovníků oddělení, včetně vedoucí.

Cílem šetření bylo získat co **nejpodrobnější informace z těchto předem vytipovaných oblastí:**

- životní situace, které jsou pracovníci a pracovníky oddělení s klienty řešeny,
- popis hlavních skupin klientů,
- hlavní problémy, s nimiž se sociální pracovníci a pracovníci v praxi potýkají,
- problémy, které se za daných okolností nedají řešit, nebo se řeší jen obtížně,
- problémy, které se daří řešit úspěšně,
- spolupráce s dalšími institucemi v regionu.

Získané poznatky, které považujeme za velmi cenné a důležité, mohou sloužit jako doporučení či námět k diskusi pro ostatní instituce v regionu, které se zabývají sociální problematikou.

6.1 Oddělení sociálně-právní ochrany OSVZ MěÚ Kolín

Oddělení sociálně-právní ochrany, ve kterém bylo šetření realizováno, je jedním ze dvou oddělení spadajících pod Odbor sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Kolín, který patří mezi organizační složky tohoto úřadu..

Jak je uvedeno na webových stránkách Městského úřadu Kolín: *„Odbor sociálních věcí a zdravotnictví vykonává státní správu a samosprávu na úseku sociální péče a zdravotnictví. Je pověřen výkonem sociálně právní ochrany dětí a v rámci sociální práce poskytuje sociální poradenství a pomoc přispívající k řešení nepříznivých životních situací. Vykonává funkci veřejného opatrovníka. Zajišťuje provoz zařízení sociální péče a organizačních složek, které jsou zřízeny městem. Aktualizuje Komunitní plán sociálních služeb města Kolína. Odbor organizačně a administrativně zajišťuje činnost komise rady města – komise zdravotní a sociální a zvláštního orgánu – komise sociálně právní ochrany dětí.“*³

Na oddělení sociálně-právní ochrany pracuje celkem 13 pracovníků a pracovníků. Kromě vedoucí oddělení je to 10 pracovníků a pracovníků sociálně právní ochrany dětí a 2 sociální kurátorky.

Do správního obvodu MěÚ ORP Kolín, a tudíž i do kompetence jeho sociálního odboru, patří kromě samotného města Kolín dalších 69 obcí: Barchovice, Bečváry, Bělušice, Břežany I, Býchory, Cerhenice, Církvice, Červené Pečky, Dobřichov, Dolní Chvatliny, Dománovice, Drahotulovice, Grunta, Horní Kruty, Choťovice, Chotutice, Jestřabí Lhota, Kbel, Klášterní Skalice, Kolín, Konárovice, Kořenice, Kouřim, Krakovany, Krychnov, Křečhoř, Libenice, Libodřice, Lipeč, Lošany, Malotice, Nebovidy, Němčice, Nová Ves I, Ohaře, Ovčáry, Pašinka, Pečky, Plaňany, Pňov-Předhradí, Polepy, Polní Chrčice, Polní Voděrady, Radim, Radovesnice I, Radovesnice II, Ratboř, Ratenice, Skvrňov, Starý Kolín, Svojsice, Tatce, Toušice, Třebovle,

---

³ Zdroj: webové stránky www.mukolin.cz, odkaz: <http://www.mukolin.cz/cz/obcan/mestsky-urad/odbory-meu/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/>.

Tři Dvory, Týnec nad Labem, Uhlířská Lhota, Veletov, Velim, Velký Osek, Veltruby, Volárna, Vrbčany, Zalesňany, Zásmyky, Žabonosy, Ždánice, Žehuň, Žiželice.⁴

6.1.1 Životní situace

Obecně lze oblast činnosti oddělení sociálně-právní ochrany rozdělit na 3 základní životní situace⁵:

Ohrožení sociálním vyloučením. Pracovnice a pracovníci klientům, kteří jsou z různých důvodů ohroženi sociálním vyloučením, poskytují poradenství, pomáhají s hledáním řešení nastalé životní situace, spolupracují s jejich rodinami, dalšími zúčastněnými institucemi, případně pomáhají s hledáním ubytování na přechodnou dobu. Mezi hlavní skupiny klientů ohrožených sociálním vyloučením patří především: osoby ve výkonu trestu, propuštěné z výkonu trestu, dále i osoby ohrožené závislostí na návykových látkách apod.

Potřeba sociálně-právní ochrany dětí. Agenda sociálně-právní ochrany dětí se zaměřuje zejména na děti, jejichž rodiče zemřeli, nebo neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti; dále na děti, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život (zanedbávání školní docházky, páchaní přestupků, požívání alkoholických nápojů apod.), které se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu, děti, na kterých byl spáchán trestný čin, které jsou opakovaně rodiči umístovány do zařízení zajišťující nepřetržitou péči nebo jejich umístění v takovém zařízení trvá déle než šest měsíců, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu, a děti, které jsou žadateli o azyl a jsou odloučeny od rodičů.

Mezi hlavní činnosti patří zastupování dětí před soudem, jednání s rodiči za účelem zjištění poměrů, v nichž děti žijí. Značná část této práce se tedy týká rodičů a jednání s nimi.

Kromě uvedených oblastí práce sem také patří oblast náhradní rodinné péče, tedy práce se zájemci o převzetí dítěte do náhradní rodinné péče, a dětmi, které jsou vhodné k umístění do náhradní rodinné péče.

Problematika závislostí, drogová problematika. V rámci této oblasti pracovnice a pracovníci oddělení poskytují poradenství uživatelům návykových látek, rodinným příslušníkům uživatelů návykových látek, zprostředkovávají odborné pomoci v zařízeních státních a nestátních, která se touto problematikou zabývají.

S uvedenými životními situacemi dále souvisejí problematika **zadlužení a exekucí**, oblast **bydlení**, tj. riziko jeho ztráty či řešení nákladů s ním spojených apod., a v neposlední řadě **nezaměstnanost**.

Více k popisu problémů a způsobů jejich řešení v následujících podkapitolách.

---

⁴ Zdroj: webové stránky www.czso.cz, odkaz: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/2110_so_orp_kolin

⁵ Zdroj: webové stránky www.mukolin.cz, odkaz: <http://www.mukolin.cz/cz/obcan/mestsky-urad/odbory-meu/odbor-socialnich-veci-a-zdravotnictvi/zivotni-situace/>

6.1.2 Kdo jsou klienti oddělení sociálně-právní ochrany

Jak vyplynulo z šetření, klienty je možné formálně dělit dle věku (děti, mládež, dospělí), či počtu (rodiny, jedinci), ale také dle typu problému (sociální situace, rodinné problémy, výchovné problémy, delikvence, závislost apod.).

V praxi ale nejsou tato kritéria příliš relevantní, jelikož u řešených případů dochází mnohdy ke **kumulaci** problémů. Pracovnice a pracovníci tak řeší nejen situaci dítěte, ale i celých rodin apod.

První velkou skupinu klientů tvoří **rodiny** ohrožené z různých sociálních důvodů, tzn. zadluženost, nezaměstnanost, rozvod manželství, ztráta bydlení, závislost na návykových látkách apod.

V těchto rodinách figurují pracovníci zejména jako zástupci dětí, respektive opatrovníci (v rámci řízení o rozvodu či po rozvodu nebo po rozchodu u nesezdaných párů). Velmi často ale kromě rozvodu či rozchodu vyplynou další problémy (s financemi, bydlením, se stykem rodinných příslušníků, s výživným apod.).

Z šetření vyplynulo, že příčinou těchto navazujících problémů jsou zejména **finance**. Přibývá klientů, kteří jsou finančně závislí na sociálních dávkách. Přijdou o zaměstnání, mají dluhy, hrozí jim exekuce, v důsledku toho jim hrozí ztráta bydlení, v jiných případech nejsou schopni platit výživné apod.

To samozřejmě má značný **vliv na výchovu a vývoj dětí**. V rodinách s nedostatečným finančním zajištěním nemají děti potřebné věci do školy, nemají vyhovující stravu, nenavštěvují lékaře, jsou zanedbané. Jak ale upozorňují pracovnice a pracovníci, není to ze strany rodičů záměr, vzhledem k situaci již zkrátka nemají kapacitu tyto problémy řešit, jde o důsledek celkové situace.

Upadání do chudoby s sebou dále nese problém užívání **návykových látek** u rodičů, a to jak alkoholu, tak tvrdých drog. Rodiče se „propadají“ a nedokáží se z nastalé tíživé sociální situace dostat vlastními silami.

Druhou velkou skupinou klientů jsou **děti a mládež**. Mezi hlavní problémy, dle pracovníků a pracovnic, patří **absence školní docházky, výchovné problémy ve škole, šikana, trestná činnost, přestupková řízení**, narůstající problém **užívání drog** (především marihuany, výskyt tvrdých drog není tak významný) a **zneužívání alkoholu**.

V této souvislosti je zajímavé, že děti a mládež **užívání cigaret** jako problém nevnímají, považují to za **zcela běžné**. To samé se týká užívání **alkoholu**. V případě užívání marihuany a tvrdých drog je alarmující, že děti jsou s **distribucí drog** běžně **obeznámeny**, není pro ně problém jakoukoliv drogu získat. Zároveň zde ale není, např. ze strany rodičů či škol, vůle problém řešit. Jak uvádějí pracovnice a pracovníci, problém nastává až ve chvíli, kdy se z těchto dětí stávají rodiče. Přibývá tak počet **rodičů závislých na drogách**.

Z šetření dále vyplynulo, že postupně vzrůstá i výskyt šikany, respektive počet případů **agresivity**, a policie je nestíhá vyšetřovat.

Dle pracovnic a pracovníků jde především o problém **neuznání autority rodičů** ze strany dětí. Jejich rodiče často nepracují, ráno nemusejí vstávat do práce apod. Dokud děti navštěvují

základní školy, tak tam chodí, protože musí. Jakmile ale základní školu dokončí a dostanou se na školu střední, nechávají se vyhazovat a přestupují z jedné školy na druhou apod. Školy je přijímají, protože potřebují příspěvky na žáky, a děti nejsou nikým za své chování potrestány.

Pracovnice a pracovníci dále zdůraznili, že z hlediska dospělé klientely do jejich péče patří nejen rodiny, ale také dospělí **jednotlivci**, tedy třetí významná skupina klientů. Jedná se zejména o zletilé děti, které opouštějí ústavní výchovu, osoby vracející se z výkonu trestu, tedy obecně lidi s nízkými příjmy, materiálními problémy, zadlužením, bez domova.

U těchto klientů je významným problémem bydlení, o které z různých důvodů - např. se po výkonu trestu nemají kam vrátit. Mnohdy končí na předražených soukromých ubytovných nebo na ulici.

Jiná situace je u **romských občanů**, kteří se, vzhledem k semknutosti romských rodin, kam vrátit mají. Rodina se o ně postará, mají zázemí.

Na přímou otázku, jaká je tedy **skladba klientů z hlediska etnicity**, pracovnice a pracovníci odpověděli, že kromě příslušníků majority jde především o **romské a ukrajinské** občany.

Mimoto z šetření vyplynulo, že oddělení již dnes pracuje s **více generacemi** klientů v rámci jedné rodiny.

6.1.3 Problematické oblasti

V této kapitole jsou popsány problematické oblasti, které, dle pracovnic a pracovníků, práci oddělení komplikují.

Obtížné jednání s klienty. V šetření byli jako jeden z problematických faktorů uvedeni zejména rodiče, kteří spolu **po rozvodu nekomunikují**. Jde o rodiče, kteří nejsou schopni dohodnout se na výživném, styku s dítětem, dítě je jejich rukojmí. Tito klienti používají pracovníky a pracovnice jako prostředníky ve vzájemné komunikaci, mají tendenci s nimi vytvářet koalice proti druhému rodiči, chovají se manipulativně, požadují po oddělení řešení situace pouze podle vlastních představ, jiné řešení odmítají apod. Jednak tím dochází k přenášení rodičovské odpovědnosti na sociální pracovníky, jednak se pracovníci a pracovnice dostávají do situací, kdy mají obavy jednat. Důvodem je zejména strach, že rodič, kterému nebylo vyhověno, si bude na ně stěžovat.

Náročná administrativa. Sociální práce s sebou nese velké množství byrokracie. Jde především o problém v souvislosti s novelizací zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kdy v případě vyhodnocování situace dítěte významně vzrostla administrativa. Je zde značný důraz na dokumentaci, na přímou práci nikoliv. Dle pracovníků vyplňování formuláře sklouzává k formalizaci, kdy se kopírují věty. V důsledku náročné administrativy se řeší pouze akutní problémy, není čas a prostor s rodinami pracovat systematicky, pracovníci se, dle jejich mínění, vzdalují obsahu vlastní práce. Dle pracovníků je zaměření na vyhodnocování situace dítěte v pořádku, problémem je pouze důraz na administraci procesu.

Nedostatek času. V důsledku výše jmenované administrativy pracovníkům chybí dostatek času a prostoru na řešení případů. Přivítali by, kdyby mohli mít na jednotlivé případy času více a mohli s klienty individuálněji pracovat. Nastalá situace způsobuje i absenci pozitivních výsledků případů. Jak pracovnice a pracovníci uvedli, pokud mají na klienta více času, vznikne

mezi nimi vztah a důvěra, nejsou vnímáni jako nepřátelé, je možné se společně dohodnout na účinném řešení, pracovníci mají možnost klienta nejen kontrolovat, ale i podporovat. Teprve na základě takové spolupráce lze očekávat výsledky.

Legislativa. Jde opět o problém v souvislosti s novelizací zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kdy pracovníci a pracovníci cítí tlak neumísťovat děti do ústavu. V důsledku toho je, dle projeveného názoru, jejich práce mnohdy neefektivní. Necháávají děti v rodinách, kde jim není dobře. Jde především o děti závislých matek. Potýkají se s posunem hranice, jaké prostředí je ještě zdravé. Bohužel jim často chybí pádné relevantní podklady či důkazy pro odebrání dětí a ty v rodinách nadále zůstávají.

Prostředí oddělení. Pracovníci a pracovníci by přivítali v souvislosti s uvedenými problémy personální posílení, aby mohli práci a administrativu s ní spojenou vykonávat důsledně a pečlivě. Zároveň by pro práci s klienty přivítali větší prostory, respektive prostory pro individuální konzultace (zachování soukromí a bezpečí), a dále i dětský koutek. Dle jejich slov je ale tento problém již v řešení.

6.1.4 Nejobtížněji řešitelné problémy

V této kapitole jsou shrnuty odpovědi pracovníků a pracovníků na otázku, které problémy ze své praxe považují v současnosti za nejobtížněji řešitelné.

Řešení ztráty bydlení. Pracovníkům chybí účinné nástroje pomoci. Ubytovny jako řešení ztráty bydlení jsou nevhodné, azylové domy mají naplněnou kapacitu apod. Kolín sice disponuje městskými byty, ale většina klientů nespĺňuje podmínky pro jejich získání. Podmínkou tohoto programu je pravidelný příjem, být bez dluhů a složení kauce na 3 měsíce. V praxi chybí fungující systém prostupného bydlení.

Řešení zadluženosti. Důvodem jsou především rychlé půjčky, kdy klienti neumí s financemi hospodařit, v důsledku toho využívají nevýhodné půjčky, v první fázi na pořízení nějakého vybavení, v další fázi již na splacení půjčky předešlé. Postupně se dostávají do situace, kdy „vytloukají klín klínem“.

Dalším důvodem obtížného řešení zadluženosti je společné jmění manželů, kdy se jeden z manželů bez vlastního zavinění dostává do dluhové pasti kvůli zadluženosti druhého.

Nejsou výjimkou případy, kdy klienti sice příjem mají, ale z důvodu dluhu na něm mají exekuci, tudíž přestanou pracovat. V důsledku toho přestanou platit nájem a ocitají se na ulici.

Je zde tedy zřejmá **vzájemná provázanost** mezi zaměstnáním, bydlením a financemi. Kumulace problémů z těchto oblastí dostává klienty do situace, která je po ně neřešitelná.

Chybějící program sanace rodiny. S výše uvedenými problémy souvisí další návrh, který by je mohl v praxi řešit, bohužel zde ale víceméně chybí. Jde o program sanace rodiny. Oddělení sice spolupracuje s neziskovou organizací LECCOS z Českého Brodu, dále v ojedinělých případech i s organizací Střep, přesto v Kolíně chybí služba, která by případy řešila kontinuálně a komplexně a doplňovala by činnost oddělení. Existuje zde sice občanské sdružení Prostor, které poskytuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, dle názoru

pracovnic a pracovníků ale ne příliš komplexně, soustředí se zejména na lokalitu Zengrovka, navíc v současné době omezuje služby.

Závislost u rodičů. Jako komplikovaný problém vnímají pracovnice a pracovníci i výchovu dětí závislymi rodiči. Dochází zde, dle jejich názoru, k posunutí hranice, jaké prostředí je ještě vhodné. Drogy v rodinách již nejsou vnímány jako rarita, a tak se děti nechávají v prostředí, které pro ně může být ohrožující. Opět zde chybí program, který by se závislymi rodiči pracoval.

6.1.5 Dobře řešitelné problémy, fungující praxe

V této kapitole je obsažen souhrn odpovědí pracovnic a pracovníků oddělení na otázku, které problémy v oblasti jejich práce fungují dobře, neproblematicky.

V rámci šetření nebyla uvedena žádná konkrétní oblast problémů či klientů, které by byly dobře řešitelné, ale spíše podmínky, které pozitivnímu řešení napomáhají.

Podmínkou dobré řešitelnosti problémů je především **čas a prostor** na daný případ. Pokud se to podaří, pracovníci zaznamenávají **pozitivní výsledky**. Jde ale spíše o **individuální případy**.

6.1.6 Spolupráce s dalšími institucemi

Obecně lze konstatovat, že systém spolupráce s ostatními institucemi v regionu **není** jednoznačně **nastaven**.

Pracovníci uváděli, že zde **chybí vzájemná zpětná vazba** mezi nimi a zejména nestátními neziskovými organizacemi (NNO). Platí sice, že klienty na ně odkazují a ony s nimi pracují, společně již ale na řešení případu nespolupracují. Oddělení chybí informace o vývoji případu, jako určitou bariéru vnímají důraz na anonymitu klienta ze strany NNO apod.

Výjimkou je spolupráce s **Centrem pro rodinu** (Centrum psychologicko-sociálního poradenství Středočeského kraje - pracoviště Kolín), se kterým dochází k pravidelným setkáním a zpětným vazbám. Obdobná výjimka platí i o **o.s. Povídej** (psychologické služby) či **Středisku výchovné péče**. **Dobrá** spolupráce je také se **školy** a ostatními **úřady**.

Na otázku, zda by pracovnice a pracovníci **přivítali** pravidelná **multidisciplinární setkání** s ostatními institucemi v regionu, zejména s neziskovými organizacemi, ve většině odpověděli, že spíše **ne**. Tato setkání považují za setkání formálního, nikoliv pracovního, charakteru. **Přivítali** by tedy spíše **individuální pracovní setkání** nad konkrétními případy.

6.2 Doporučení

Na základě realizovaného šetření uvádíme níže možná řešení existujících vyjmenovaných problémů.

Diskuse o zavedení systému prostupného bydlení. V městě Kolín a jeho spádovém území neexistují azylová zařízení. Město ale disponuje městskými byty. Je zde i zaveden program, kdy klienti mají možnost získat nájemní byt. Problémem ale je chybějící úroveň sociálních bytů a nastavené podmínky, které musí klient splnit, aby mohl nájemní byt získat. Řešení by mohla pomoci diskuse, zda by nebylo možné z bytového fondu uvolnit několik bytů, které by mohly sloužit jako tréninkové (či sociální) byty na přechodnou dobu, případně s asistencí

sociálních pracovníků, kteří by ubytovaným klientům pomohli s nácvikem správného hospodaření s rodinným rozpočtem, hledáním zaměstnání apod.

Zavedení sanace rodiny. Sociální služba (dle zákona sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi) by mohla být zavedena ve spolupráci s neziskovou organizací, která s její realizací má zkušenosti či by měla zájem ji realizovat, případně by mohla být služba zavedena v rámci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Jednou z výhod realizace služby, kromě řešení případů, které v rámci šetření pracovníce a pracovníci uváděli, by mohla být i participace na asistenci rodinám, které by na přechodnou dobu získaly tréninkové (či sociální) byty (viz. výše).

Diskuse o řešení problematiky závislosti rodičů. Vzhledem k významnému nárůstu případů dětí, jejichž rodiče jsou závislí na návykových látkách, by bylo vhodné diskutovat o tom, jak tento problém řešit. Jedním z řešení by opět mohla být sanace rodiny v kombinaci s odborníky na oblast závislostí, tzn. klienti v sanaci rodiny by zároveň byli zapojeni buď do skupinové práce, nebo individuální či rodinné terapie (dle povahy problému), kde by řešili problém závislosti.

Řešení zadluženosti. Vzhledem k nárůstu počtu klientů, kteří upadají do dluhové pasti, by bylo vhodné hledat možná řešení. Jedním z nich by opět mohla být služba sanace rodiny, v rámci které by klienti dostali podporu, např. při tréninku hospodaření s rodinným rozpočtem. Dalším řešením by bylo poskytování specifického dluhového poradenství, nejlépe ve spolupráci s neziskovou organizací, která má s tímto druhem poradenství zkušenosti.

Spolupráce s dalšími institucemi v lokalitě. Vzhledem k nutnosti efektivního řešení případů v agendě OSPOD by bylo vhodné diskutovat navázání intenzivnější spolupráce úřadu (zejména týmu sociálních pracovníků a pracovníků a kurátorů pro děti a mládež a dospělé), neziskového sektoru, městské policie, základních (či středních) škol a dalších institucí působících v Kolíně a spádovém území zabývajících se problematikou ohrožených rodin, dětí a mládeže či dospělých osob ohrožených sociálním vyloučením, a to za účelem společné koordinace činnosti vedoucí k efektivnímu řešení dané situace, a tím ke snížení výskytu sociálně rizikových jevů v lokalitě. Tato spolupráce by mohla mít podobu např. pravidelných případových setkávání (case management) či pravidelných regionálních setkávání. V současné době funguje v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb pracovní skupina zabývající se oblastí práce s dětmi, mládeží a rodinou, která je pravidelně navštěvována řadou vyjmenovaných subjektů, proto by se mohla stát vhodnou platformou pro navázání a udržení spolupráce zainteresovaných subjektů v území.

Vyhodnocení kapacity pracovníků OSPOD. Z hlediska počtu pracovníků se kapacita oddělení jeví jako nedostatečná, problematická je zejména nadměrná administrativní zátěž pracovníků. Bylo by proto přínosné vyhodnotit kapacitu pracovníků ve vztahu k jejich náplni práce, respektive ve vztahu k povinnostem daným legislativou.

Úprava prostor oddělení sociálně-právní ochrany. Jak vyplynulo z provedeného šetření, pracovníkům chybí vhodná konzultační místnost (či místnosti) pro práci s klienty, která by klientům zaručovala soukromí a bezpečí. Zároveň v prostorech oddělení (úřadu) chybí dětský koutek. Bylo by proto přínosné hledat možná řešení, jak uvedené prostory v tomto smyslu upravit.

7 Rizikové jevy u rodin s dětmi očima psychologů a speciálních pedagogů

V rámci mapování rizikových jevů u rodin s dětmi jsme navázali na skupinový rozhovor se sociálními pracovníci OSPOD Odboru sociálních věcí a zdravotnictví města Kolín diskusí s psychology a speciálními pedagogy působícími na základních školách v SO ORP Kolín.

Cílem diskuse bylo získat informace o rizikových jevech, které z pohledu odborníků pracujících na školách trápí současné rodiny s dětmi.

Diskuse vedené metodou ohniskové skupiny (Focus Groups) se zúčastnilo celkem 10 respondentů (5 psychologů a 5 speciálních pedagogů) působících v rámci projektu „Chci zůstat ve škole“⁶ na místních školách. Kromě nich byla přítomna koordinátorka projektu Mgr. Michala Michlová. Skupinová diskuse trvala 1hod 50 min.

Diskusi vedla socioložka PhDr. Hana Stelzerová (metodička KPSS) ve spolupráci s místní sociální pracovnící Mgr. Barborou Kubelkovou (NZDM Kolárka, Prostor PLUS).

V analýze se vyskytují citace z diskuse. Jsou označeny uvozovkami a kurzívou. U citací není uvedeno označení respondenta z důvodu zachování anonymity, vždy jde o výrok řečený některým z respondentů.

7.1 Respondenti psychologové a speciální pedagogové⁷

V rámci projektu Chci zůstat ve škole, reg. č. CZ.1.07/1.2.33/02.0028 spolufinancovaného z fondů EU a zaštiťovaného obecně prospěšnou společností Prostor PLUS působí na sedmi základních školách v Kolíně a blízkém okolí školní psychologové a školní speciální pedagogové. Na každé škole je vždy jeden speciální pedagog a jeden psycholog, každý na 2 dny v týdnu.

Jejich služby jsou bezplatné. Na odborníky se mohou obracet žáci, rodiče i pedagogové zejména v případě výukových nebo výchovných obtíží dětí, náročné rodinné situace, pro pomoc při vedení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo pro získání dalších informací při volbě povolání. V rámci skupinové intervence probíhají práce s třídními kolektivy, kde jde především o rozvoj pozitivního klimatu ve třídě a podporu dobrých vztahů mezi žáky navzájem i mezi žáky a učiteli.

Součástí projektu je i e-learningu pro pedagogy přístupný na www.chcizustatveskole.cz

---

⁶ www.chcizustatveskole.cz

⁷ Informace do této kapitoly zpracovala koordinátorka projektu Mgr. Michala Michlová, v

Kolíně 24. 2. 2014

Zapojené školy:

ZŠ Kolín II, Bezručova 980 – 1. ZŠ Kolín

ZŠ Kolín II., Kmochova 943 – 2. ZŠ Kolín

ZŠ Kolín IV., Prokopa Velikého 633 – 3. ZŠ Kolín

ZŠ Kolín III., Lipanská 420 – 4. ZŠ Kolín

ZŠ Kolín V., Mnichovická 62 – 5. ZŠ Kolín

ZŠ Kolín III., Masarykova 412 – 7. ZŠ Kolín

ZŠ Červené Pečky, Kutnohorská 181, Červené Pečky – od 1.12.2013

ZŠ Kolín V, Ovčárecká 374 – 6. ZŠ Kolín – v projektu 1.5.2013 – 30.11.2013

Doba trvání projektu:

1. 5. 2013 – 31. 7. 2014

Pololetní zhodnocení činnosti:

Na zapojených školách jsou přibližně 3000 žáků. Během prvního pololetí ať už formou individuální nebo skupinové péče se s odborníkem setkalo téměř 1800 žáků.

Psychologové a speciální pedagogové intervenovali ve více jak polovině tříd všech zapojených škol, z toho v 17 třídách opakovaně.

Pro individuální konzultaci vyhledalo psychology již 204 klientů, z nichž polovina přišla za psychologem opakovaně. Speciální pedagogové jsou v individuálním kontaktu s 214 klienty, z nichž ¾ dochází pravidelně na reedukace.

Pro konzultaci odborníka vyhledalo 85% pedagogů zapojených škol, většina z nich konzultuje situaci žáků nebo celé třídy opakovaně.

Do e-learningu se zapojili téměř všichni pedagogové, mnohde i vychovatelky z družiny. I v této souvislosti se pak pedagogičtí pracovníci obraceli na psychology a speciální pedagogy kvůli hlubšímu porozumění jednotlivým tématům e-learningu.

Za uplynulé pololetí odborníci řešili tyto situace:

Psychologové nejčastěji

- Řeší s rodiči i dětmi výchovné obtíže
- Řeší osobní a osobnostní obtíže žáků (např. řešení úzkosti, pomoc při zvládnání stresu aj.)
- Pomáhají žákům osmých a devátých ročníků při volbě profesní orientace
- Pomáhají rozvíjet schopnost navazování kontaktu s vrstevníky
- Pomáhají při zvládnání náročné rodinné situace
- Pomáhají rodičům žáků zorientovat se v jejich osobních a partnerských problémech s cílem minimalizovat negativní dopady životní situace rodiny na psychiku dětí
- Realizují individuální či skupinové relaxace pro žáky i pedagogy

- Formou skupinové práce pomáhají ve třídách rozvíjet pozitivní atmosféru nebo řeší vztahové obtíže mezi žáky
- Konzultují s pedagogy přístup k jednotlivým žákům i třídním kolektivům, pomáhají pedagogům zvládat pracovní i osobní náročné situace
- Účastní se rodičovských schůzek, zápisů do prvních tříd
- Spolupracují s dalšími institucemi jako je pedagogicko psychologická poradna nebo OSPOD, pomáhají klientům s vyhledáním další odborné péče

Speciální pedagogové nejčastěji

- Pomáhají žákům s poruchami učení formou individuálních a skupinových reedukací
- Vedou rodiče žáků se specifickými vzdělávacími potřebami, aby doma mohli co nejlépe pracovat se svými dětmi
- Dopomáhají vybraným žákům přímo ve výuce
- Rozvíjejí potenciál žáků s mimořádným nadáním
- Pracují s žáky-cizinci a jejich rodinami
- Spolupodílejí se na tvorbě individuálních vzdělávacích plánů pro žáky, kteří je potřebují
- Řeší se žáky i rodiči výchovné obtíže
- Spolupodílejí se na práci s třídními kolektivy
- Realizují semináře pro učitele nebo rodiče – např. školní připravenost dítěte, hodnocení žáků s poruchami učení
- Konzultují s pedagogy výchovné i výukové vedení jednotlivců
- Účastní se rodičovských schůzek, zápisů do prvních tříd
- Spolupracují s dalšími institucemi jako je pedagogicko psychologická poradna nebo OSPOD

Spolupráce se školami zatím běží hladce, ředitelé škol reflektují pozitivní přínos přítomnosti odborníků na škole. Aktuálně společně se zřizovatelem hledáme možnosti financování odborníků na školách pro další školní rok.

7.2 Popis cílové skupiny a okruhů diskuse

Na úvod diskuse psychologové a speciální pedagogové představovali jakou roli a náplň práce na škole či školách, kde v současnosti působí, mají. Je zajímavé, že na každé škole je role psychologů i speciálních pedagogů odlišná a současně jejich náplň práce se liší. Záleží na přístupu školy, domluvě i konkrétních zkušenostech pracovníka.

Cílovou skupinou jsou pro psychology a speciální pedagogy **žáci ZŠ**. K pozitivnímu řešení problémů je však velmi důležitá spolupráce s **rodinami žáků**. Přichází tak do styku jak s dětmi a mládeží, tak jejich rodinami. Kromě problémů ve školách, řeší s žáky i problémy s kamarády, vztahy s vrstevníky a problémy ve vztahu k trávení času mimo vyučování.

Diskusi jsme proto rozdělili do **tří okruhů**, v rámci kterých jsme navázali na předešlá zjištění z diskuse s pracovníky OSPOD, a ověřovali, zda vnímají problémy rodin s dětmi podobně či se v něčem liší.

Okruhy shrnují problémy zmiňované pracovníci OSPOD (viz Problémy klientů a možnosti jejich řešení z pohledu pracovníků Oddělení sociálně-právní ochrany OSVZ MěÚ Kolín) a tvoří výchozí hypotézy:

1. okruh: Děti ve školách

Problémy: šikana a zvyšující se agresivita; děti ze sociálně slabých rodin nemají potřebné věci do školy, zaostávají ve škole – chybějící příprava na vyučování, nerespektování norem a pravidel – chybějící mantinely; drogy - není vůle ze strany rodičů či škol problém drog řešit.

2. okruh: Děti v rodinách

Problémy: socioekonomické problémy – zadluženost, nezaměstnanost, rozvod manželství, ztráta bydlení, závislost na návykových látkách; po rozvodu často nastávají problémy s financemi, bydlením, stykem a výživným; finance – přibývá rodin závislých na sociálních dávkách, mají dluhy, hrozí exekuce a ztráta bydlení, nejsou schopni platit výživné, zanedbávání dětí; problém návykových látek u rodičů – alkohol a tvrdé drogy.

3. okruh: Děti na ulici

Problémy: absence školní docházky, výchovné problémy ve škole, šikana, trestná činnost, přestupková řízení; narůstá problém užívání drog (zejm. marihuany) a zneužívání alkoholu – není pro ně těžké drogu získat, nevidí v tom problém.

7.3 Popisované problémy

Následující analýzu rozdělíme podobně opět do uvedených okruhů, kterých se týkala diskuse.

7.3.1 Děti na školách

Na základních školách se potkají děti s rozdílným intelektem, schopnostmi se učit a sociálním zázemím, ze kterého pochází. Zejména u těch, kteří oscilují v extrémech - jsou buď velmi nadaní, nebo podprůměrní v učení - se běžná výuka těžko přizpůsobuje. A pokud je dítě odlišné od většiny, mívá kromě problémů s učením, jak uváděli respondenti, rovněž problémy ve školním kolektivu.

Prvním z **konkrétních případů** je problém adolescentních žáků v devátých ročnících, kterým je v některých případech i 16 let. Odklad školní docházky v kombinaci s povinnou devítiletou základní školou dělá z dětí **dospívající muže a ženy**, kteří by se raději věnovali budoucímu zaměstnání. Jak uvedli respondenti: „*Vytváří to nepříjemné situace pro všechny*“. Většinou se jedná o žáky, kteří nejsou v učivu příliš schopní a jejich zaostávání je staví do nepříjemné pozice. Respondenti zmiňovali příklady, které vedou k šikaně ze strany schopnějších a nadanějších spolužáků.

Šikana je jedním z hlavních problémů, se kterým se žáci ZŠ obrací na psychology na školách. Dle psychologů má šikana na školách narůstající tendence. Toto téma otvírají zejména samotní žáci, kteří se s šikanou setkávají. Ze strany pedagogů není toto téma se školními psychology příliš řešeno, pedagogové se nejčastěji na psychology obrací s **problémy výchovnými**.

V souvislosti s **výchovnými problémy** byla zmíněna **absence mužských vzorů**, a to nejen na školách. Děti z rozvedených manželství postrádají vzor otce v rodině a ani ve škole nemají většinou muže pedagogy. Žena nemá zejména u chlapců přirozenou autoritu a neumí si ji získat. *„Od muže se přijímají informace jinak než od ženy. Při dozoru na chodbě je autoritou jenom muž, ale je to i ve vztahu výuky.“* Děti jsou buď agresivní a kolektiv je odloučí nebo si získají ve třídě postavení a ostatní děti se k nim přidají. Učitel, pak nezvládne situaci, je svázán mnoha povinnostmi, ale má málo práv a možností, jak zasáhnout.

Pokud pedagog neumí či nezvládá pracovat s dítětem, které považuje za **zlobivé**, dítě to vnímá jako křivdu, zatvrdí se a je demotivované na sobě pracovat. Takové chování často souvisí s **rodinným zázemím** dítěte. Tito žáci většinou pochází s **rodin, které jim nedokáží dát potřebnou podporu**. Nejsou schopni se s nimi učit a věnovat jim dostatek času.

Problémem je dále **školní docházka dětí ze sociálně slabých rodin**. Respondenti zmiňovali, že se jedná zejména o **romské děti**, které rodiny neposílají pravidelně do školy. Přestože by jejich děti měly na to školu absolvovat, pokud nastane jakýkoliv problém, raději se rodiny odstěhují jinam. S dětmi pak nikdo soustavně nepracuje a není možné jim pomoci. **Absence dětí ve školách** je velkým problémem. Pedagogové se jim nemohou individuálně ve výuce věnovat a děti zaostávají za ostatními. Je tento problém hlavně u romských dětí nebo i jinde? *„Absence je hlavně u Romů. Chodím tam týden co týden, příklad je jich tam šest, pět jich chybí (na 1. stupni.). Učitelka s dětma je furt na začátku. Děti nemají sešit, nemají školní pomůcky, učitelka je z nich vynervovaná.“*

Romské děti by rovněž rády využívaly pomoc psychologa a speciálního pedagoga na škole. Zde však naráží pracovníci u rodičů, kteří dětem **nepodepíší generální souhlas**, a oni s nimi nemohou pracovat. Vyzkoušeli různé cesty, jak o souhlas požádat, např. s pomocí spolužáků, kteří za rodiče dítěte společně zašli, ale bez úspěchu. Ptali jsme se, zda jim pomohla v takové situaci spolupráce s Odborem sociální věci a zdravotnictví MěÚ Kolín. Respondenti jsou v kontaktu s pracovníky **OSPOD**, ale pracovníci jsou velmi přetížení. Respondenti nevědí, jak takovou situaci bez pomoci sociálního pracovníka řešit.

Zajímalo nás, jaký způsob spolupráce se sociálně slabými rodinami by byl vhodný. Dle respondentů **záleží na tom, jak se to podá**: *„Na jedné škole jsme zkusili vymoci souhlas povinně, to vyvolalo velkou vlnu nevole. Pokud to bude pracovníce z OSPODu, záleží, jak to řekne. Nedovedu si představit, jak to reálně v rodině funguje. Maminka by kolikrát souhlasila, ale tchýně a tatínek mají hlavní slovo, tak pokud to zakáže, tak to nejde. A pokud by za to byly sankce, tak to nepůjde. Pokud to uděláme jako nátlak, nebudete tam chodit, bude nějaká sankce. Myslím, že **by fungovalo**, kdyby to běželo dál, a kdyby věděli, že to někomu pomohlo, že se to vyplatilo jiným rodinám. Řekli by si to mezi sebou a obrátili by se na nás sami. Kdyby OSPODU ubylo práce, zlepšila by se spolupráce se školami a rodinami.“*

Navrhovaným řešením, které by z pohledu psychologů a speciálních pedagogů vyřešilo spoustu problémů, je **asistent pedagoga**. V rámci výuky by se věnoval těm, pro které je učivo příliš lehké nebo naopak nestačí tempu ostatních. Ideální by bylo, aby byl takový asistent v každé třídě. Nejpotřebnější jsou žáci, kteří ve výuce zaostávají. Velmi nadaní žáci mají možnost přejít a gymnázium nebo to do 9. třídy vydrží, ale slabí žáci mají bez pomoci problém dokončit základní školu.

7.3.2 Děti v rodinách

Děti, které mají větší problémy s učením, docházkou, výchovné problémy či s kolektivem ve třídě, často nemají rodinné zázemí, které by jim pomohlo problémy řešit. Z diskuse vyplývalo, že žáci, kteří mají osobní problémy, se dostatečně nesoustředí ve škole a problémy se kumulují.

Hlavní rizikové jevy v rodinách s dětmi, které psychologové a speciální pedagogové vnímají, jsou:

- přirozená odlišná genetická vybavenost, horší **sociální a komunikační schopnosti**
- špatné sociálně ekonomické zázemí – nedostatek financí, nedostatek času na děti
- komplikované rodinné vztahy, kdy mnoho dnešních **rodin se rozpadá**
- **osobní problémy a traumata rodičů přenášené na děti** - např. rodič zažil šikanu a nevědomky dítěti podsouvá domněnku, že je šikanováno
- **dispozice rodiny** a její vztah ke škole a vzdělávání a pak i **vedení školy**, přístup a spolupráce
- v Kolíně široce zastoupené **romská menšina** a rovněž rodiny, které se **přistěhovaly za prací (TPCA)** – dle respondentů natáhly problémy, které se s tím nesou – problémy sociální, vztahové a odráží se to na dětech.
- **neúplné rodiny, střídání partnerů**
- **složitá situace rodičů samoživitelů** – pracující rodič, který nemá čas se věnovat dětem

Jak tyto jevy ovlivňují děti z pohledu respondentů:

- *„Dítě, kterému se rozvádějí a rozhádají rodiče, není duchem přítomné, nemůže se soustředit“.*
- *„Pokud se dítěti nedaří, nefungují vztahy“.*

Zde je zajímavé srovnání **odlišného přístupu ve větším městě**, popř. ve větší škole a **v menších spádových obcích**, popř. menších školách. Ve velkých školách nad 500 žáků jsou vztahy více odosobněny a pedagogové na školách nevědí, co jejich žáky mimo vyučování trápí, a z důvodu velkého množství žáků, ani nemohou takové situace řešit, pokud na ně žáci sami neupozorní. V menší komunitě se takové situace řeší přirozenější cestou. Lidé o sobě vědí, řeknou si, jak to v které rodinně chodí a pedagogové mohou být v rámci výuky empatičtější k rodinné či sociální situaci žáka. Tento **individuálnější přístup** zejména pomáhá při inkluzi **sociálně slabých dětí**, které nemají v rodině dostatečnou oporu, potvrdili respondenti.

Jak zaznívalo v diskusi, někteří **rodiče nemají kompetence se s dětmi kvalitně připravovat**. Nemohou dítěti pomoci, když to sami neumí. V této souvislosti v Kolíně již existují **Sociální programy** poskytované občanským sdružením **Prostor PLUS**. Ty pracují s rodinami ze sociálně vyloučených lokalit, sociální pracovníci vyhledávají klienty, pracují s celými rodinami a v tomto ohledu spolupracují rovněž s psychology: *„Voláme si s Prostorem, co bych potřebovala já, co oni, aby dítě mělo klidnější situaci doma“.*

Potřebná sociální služba, která zde chybí je služba, která zajistí **doučování dětí zdarma**. Kromě rodin z vyloučených lokalit by takovou službu potřebovaly, dle respondentů, rovněž

jiné sociálně slabé rodiny, kde rodiče nemají čas ani kompetence se dětem individuálně věnovat. Respondenti navrhnou spolupráci s neziskovou organizací, která by takovou službu zajišťovala: „*Tady by bylo pole působnosti pro neziskovky*“. V diskusi zaznívaly i návrhy konkrétní pomoci rodinám a žákům, jak zvyšovat jejich kompetence k učení: co to znamená, že mám **domácí úkol, příprava předškoláků na vstup do ZŠ** („*velké pole jak jim pomoci*“), **práce s rodiči, individuální terénní práce**.

Práce s rodinami není jednoduchá v tom ohledu, že rodiny si o pomoc neřeknou a ani ji nevnímají jako potřebnou. Nejlepší **motivací** je dobrá zkušenost jiné rodiny, o které si mezi sebou řeknou. „*Až když získají důvěru např. při pomoci s bydlením, financemi apod., teprve po určitém čase si nechají mluvit do výchovy. Pracovník ze školy je pro ně někdo cizí, koho neznají a nedůvěřují mu.*“

7.3.3 Děti na ulici

Sociálně slabé rodiny nemají prostředky na to, aby platily svým dětem kroužky a jakékoliv volnočasové aktivity mimo rámec školní výuky. Takové děti odchází ze školy a v odpoledních hodinách **nemají kvalitní náplň volného času**.

Psychologové a speciální pedagogové znají **nízkoprahový klub Kolárka**, který však dle slov respondentky je limitován věkem **13 – 26 let**. Žákyně, která by takovou službu potřebovala a které je 10 let, nemá možnost sem chodit a potuluje se po ulicích. O dalších možnostech v rámci Kolína respondenti nevěděli. Nutno podotknout, že ani pracovnice Prostoru (sociální pracovnice NZDM a koordinátorka projektu Chci zůstat ve škole) neměly dostatek informací o dalších možnostech pro trávení volného času mimo jejich služby.

Moderátorka (metodička KPSS) se zeptala na možnost trávení volného času v **Otevřeném klubu ČEČKO – Dům dětí a mládeže Kolín**. Diskutující neměli o zařízení informace, ale zaujala je taková možnost. Sociální pracovnice Prostoru Plus, o. p. s. uvedla, že se nejedná o sociální službu, ale pouze o **pedagogický dohled**. To však nepovažují respondenti za překážku, pokud by to řešilo problém s vakuem, které děti po škole potřebují vyplnit.

Děti **v menších obcích** mají rovněž nabídku volnočasových aktivit, i když v určitém smyslu menší. Například **v Červených Pečkách** pro děti a mládež funguje **skautský oddíl**, do kterého chodí mnoho žáků ZŠ. Kromě toho při škole jsou kroužky jako **kytara a volejbal**. Zda na volnočasové aktivity škola sociálně slabým rodinám přispívá, respondenti nevědí, působí v ZŠ teprve krátce. Nicméně na menší obci jsou i při neorganizovaném trávení volného času rizika, že se děti chytí nějaké party apod., menší. Rodiny se vzájemně informují a pomáhají si.

Naopak **děti, které dojíždí do Kolína ze spádových obcí**, mají podmínky pro trávení volného času, zapojení se do skupiny vrstevníků a využívání sociálních služeb či další nabídky např. v rámci práce s psychologem na školách stížené. Jak řekla jedna residentka, „*jsou pak více izolovaní*“. Po škole se nemohou účastnit aktivit se svými spolužáky, protože jim jede v určitý čas autobus, na určitý kroužek či aktivitu by museli čekat „na ulici“ a kvůli dojíždění nemají moc příležitostí trávit volný čas v obci, kde bydlí. Jinakost dítěte z vesnice ve městě rovněž může vést k šikaně a odloučení jedince z kolektivu. Je těžké pak takovému dítěti pomoci – nemá prostor/čas po vyučování docházet za psychologem.

V souvislosti s tím byl zmíněn **problém družin**. V tomto konkrétním případě je družina pouze do 3. třídy, pro dojíždějící děti do 4. třídy a pak už nemají kde trávit čas po vyučování. Pokud tedy čekají na kroužek, musí mimo školu. Potřebovali by místo, kde v klidu a teple počkají, napíší si úkoly a pak jdou na kroužek. Na jiné škole je družina do 5. třídy, záleží tedy na konkrétní škole, kapacitě pedagogických pracovníků a domluvě rodičů s vedením. Respondenti navrhuji **prodloužit družinu v zimních měsících**.

Mimo školu, dle respondentů, chodí děti trávit společně čas do nákupního centra, na hřiště nebo jdou rovnou domů na počítače.

V souvislosti s tématem trávení volného času, jsme záměrně otevřeli téma drog. Respondenti se k němu vyjádřili jen okrajově, neb se jim **žáci se zneužíváním drog nesusvěřují**. Z doslechu mají podezření na zneužívání alkoholu, kouření cigaret a pravděpodobně i marihuany.

7.4 Chybějící služby a příklady dobré praxe

V rámci diskuse zaznívaly jak návrhy řešení, tak příklady dobré praxe, které se osvědčily jinde.

Jedním z návrhů, již popsanych ve vztahu k problémům dětí ve škole, je **asistent pedagoga** při výuce. Jak zaznělo v diskusi, dnešní školství směřuje k **totální sociální inkluzi**, která povede k tomu, že do základních škol budou společně chodit děti s ještě více odlišným nadáním a schopností se učit. **Asistent pedagoga** pomáhá těm, kteří potřebují individuální přístup, umí a má čas s nimi v rámci výkladu pedagoga pracovat.

Další návrh souvisí s problémem **domácí přípravy dětí** ze sociálně slabých rodin. Rodiče nejsou dostatečně kompetentní, aby mohli svým dětem poradit, a dítě se dostává do spirály, ze které nedovede samo vystoupit – ve škole dostává špatné známky, protože látku neumí a nenosí domácí úkoly, doma dostává vynadáno za to, že ze školy nosí špatné známky. Řešením je **doučování zdarma, jako návazná služba pro děti a mládež, popř. pro rodiče, kteří tak zvyšují své kompetence učení se s dětmi**. Dle respondentů by měla takovou službu nabízet nezisková organizace. Je třeba si získat důvěru rodičů, a proto by tato služba neměla být osamocena, ale navazovat na další sociální služby poskytované stejnou organizací.

Příkladem dobré praxe je **dobrovolnický program** tzv. Big brothers, Big sisters, **starší parták na trávení volného času**. Tato služba funguje, dle respondentů, v Praze a minoritními skupinami je pozitivně přijímána.

V souvislosti se sociálními službami pro děti a mládež bylo diskutováno téma **nízkoprahového klubu pro děti a mládež**, který je v Kolíně omezen věkem 13 – 26 let. Pokud jsou děti mladší, psychologové ani přítomní sociální pracovníci nevědí, zda v rámci Kolína existuje prostor, kde tyto děti mohou trávit svůj volný čas aktivně, společně se svými vrstevníky a především zadarmo, protože jejich rodiče na kroužky nemají peníze:

„Ani ty kroužky při škole nejsou zadarmo, děti to vzdaluje od aktivit. Jakmile se přehoupne určitý věk, tak dítě nechce nic organizovaného. Myslím si, že konec prvního stupně ve věku tak 10 až 11 let je ten věk, kdy je dítě ochotné se ještě nechat někam táhnout.“

Návrhem řešení je tedy opět **prostor pro dobrovolnictví**: „*aby to zas tak úplně nesouviselo se školou, a zároveň to bylo pro ty děti důvěryhodný a bezpečný*“.

Současně by mohl v rámci škol, existovat **školní klub**, kde by děti mohly počkat na kroužek, autobusové spojení apod. Klub by byl volně přístupný, samozřejmě s dohledem/dozorem. S ohledem na personální zajištění napadala respondenty možnost spolupráce s Úřadem práce: „jde to v Pelhřimově, tak zde by mohlo taky“.

K dalším z návrhů na zlepšení a příkladů dobré praxe, zejména ve vztahu k učitelům a zlepšení péče o ně, patří **supervize na školách**. Pedagogové nejsou většinou zvyklí na tento způsob práce, říci si o pomoc považují za určitý způsob selhání, jak zaznělo v diskusi. V rámci škol je malý prostor pro kolektivní sdílení. Respondenti reflektují, že první pololetí bylo o vzájemném poznávání se s učiteli a získávání si jejich důvěry. Teprve **dlouhodobá práce psychologů a speciálních pedagogů na školách** má význam a dlouhodobý pozitivní dopad jak ve vztahu k žákům, tak pedagogům.

Překážkou pro využívání sociálních služeb rodinami s dětmi, které pomoc potřebují, je **malá informovanost**. Málo informací o nabídce volnočasových aktivit, sociálních služeb, organizacích zabývajících se dlouhodobou prací s rodinami s dětmi a mládeží, mají, dle názorů respondentů, rodiče, samotní psychologové a speciální pedagogové, kteří v Kolíně a SO ORP působí teprve krátce, i pedagogové na školách. Ukázalo se, že **Odbor sociálních věcí a zdravotnictví** nevnímají jako zdroj informací, ale jako nástroj pro řešení problémových situací. Hlavním a nejdůležitějším **zdrojem informací** jsou pro ně **samotné školy**, které mohou potřebné rodiny přirozeně informovat o nabídce služeb a aktivitách zdarma a motivovat je využívat patřičné sociální či návazné služby. Nejlepším informačním kanálem pro rodiče jsou **třídní schůzky na školách, pedagogové a webové stránky škol**.

Poslední ze zmíněných návrhů se týkal ambulance SVP (Střediska výchovné péče). Jedním z příkladů dobře fungující praxe je denní **stacionář v rámci SVP**. Je to služba neplacená, kde je možné s klientem pracovat přirozeněji a je snazší jej diagnostikovat. Zkušenosti mají z jiných měst a považují je za velmi pozitivní.

Kromě uvedených služeb respondentům pracujícím s dětmi a mládeží chybí služby poskytující krizovou psychiatrickou pomoc – **pedopsychiatr**. Jako příklad dobré praxe bylo uvedeno Centrum sociálních služeb v Praze - Krizové centrum RIAPS, které je však Kolínu příliš vzdálené a klienti nemají peníze na dopravu.

7.5 Spolupráce s jinými organizacemi

Jako první organizaci, se kterou spolupracují v rámci své praxe, uvedli respondenti **Prostor PLUS, o. p. s.** Od něj čerpají základní informace o službách v Kolíně. Je to pravděpodobně dané i tím, že jsou v současnosti pracovníky Prostoru PLUS, o. p. s., v rámci uvedeného projektu „Chci zůstat na škole“ a jsou v úzkém kontaktu s koordinátorkou projektu.

Dalším potřebnou spolupracující organizací je **SVP** (Středisko výchovné péče). Z diskuse vyplynulo, že v tuto chvíli není funkční. Ze zkušenosti z jiných regionů ČR vnímají tuto instituci za potřebnou a **prospěšnou při spolupráci s rodinami**. Na otázku, zda by SVP, tak jak

fungovalo dříve, vnímali, jako partnera pro spolupráci odpověděli jednohlasně ne. SVP v Kolíně nemělo dobrou pověst. Zkušenost byla taková, že do SVP poslali klienta s rodinou a rodiče se vrátili do školy, že je v SVP nechali několik hodin čekat a nakonec je poslali domů. Od rodičů mají informace, že jim nevyhovovala spolupráce s psychologkou ze SVP apod. **Spolupráci se SVP vidí jako nástroj, který funguje, když nezabírá nic jiného.**

Sociální odbor (OSVZ) respondenti vnímání jako synonymum oddělení **OSPOD**. Protože ví o nesmírné vytíženosti sociálních pracovníků z oddělení OSPOD, na odbor se obrací jen v nezbytně nutných případech - „až když je problém vyhrocený“. Informace o sociálních a návazných službách si proto zjišťují sami. Přesto je evidentní, že by komplexní informace o dostupné pomoci potřebovali. **Oddělení OSPOD** považují za velmi důležitou instituci, se kterou by rádi více spolupracovali.

Na otázku, zda by rádi spolupracovali s nějakou **neziskovou organizací**, která by jim pomohla v řešení problémů komplexněji a včas, respondenti uvedli, že by nebyla nezisková organizace dostatečnou autoritou zejména pro školu. Školské poradenské zařízení má jiné možnosti, a když něco doporučí, škola to spíše vezme, je to respektováno. Oni sami mají zkušenost, že jejich rady bere vedení jako doporučení, ale např. od SVP je doporučení závazné. Roli neziskových organizací tak vidí zejména **v práci s rodinami**.

7.6 Psychologové a speciální pedagogové na školách

Našemu šetření předcházela v rámci projektu „Chci zůstat na škole“ diskuse s řediteli zapojených škol. Ti vyjádřili spokojenost s psychology a speciálními pedagogy a stáli by o **udržení těchto pracovníků na školách**. Obtížné je najít finance, a proto se uvažuje alespoň o provizorním stavu, který by znamenal rozdělit úvazek psychologa v rámci tří škol, kam by docházel, na některých školách by využili sdíleného úvazku speciálního pedagoga.

Zeptali jsme se respondentů, co si o takovém řešení myslí z pohledu samotných klientů. Bude taková služba ještě prospěšná?

Jednou z odpovědí byla nová informace o **připravovaných legislativních změnách** školského zákona, který počítá s totální inkluzí žáků do základních škol a **školní poradenské pracoviště** by v takovém případě bylo běžným a požadovaným standardem na každé škole. V tuto chvíli se však, dle respondentů, chystá pilotní projekt na vybraných základních školách.

K současnému stavu se respondenti vyjádřili, že **půl úvazek na jednu školu je spíše hraniční**. Nyní mohou řešit pouze případy, které „hoří“, ale ty co „doutnají“ nemají možnost zvládat. *„Pokud by na škole s 320 žáky z každé třídy chtělo pravidelně docházet k psychologovi jedno dítě, šlo by o 15 dětí týdně a i kdyby s každým dítětem psycholog pracoval 20 minut, je jeho kapacita pro práci s klienty vyčerpána a na práci s třídními kolektivy nebo konzultace s pedagogy a rodiči nezbývá už téměř žádný čas.“* **Příkladem dobré praxe** je zkušenost psychologky, která teprve když pracovala na jedné základní škole na plný úvazek a podařilo se ji plně integrovat, byla svými kolegy i žáky vnímána jako plnohodnotná součást školy a obraceli se na ni běžně o radu a pomoc.

Psychologové vnímají svou **zkušenost v rámci projektu** „Chci zůstat na škole“ **velmi pozitivně**. Současně se shodují, že jejich práce teprve nyní, **po půl roce, začala nést ovoce**. Půl roku na školách bylo třeba k tomu, aby mohli začít smysluplně pracovat. Nyní budou mít

do prázdnin plné ruce práce a po skončení projektu 31. 7. 2014 to zčistajasna skončí, pokud se nenajdou zdroje k udržení pracovníků na školách. Nový psycholog pak bude muset projít podobnou zkušeností opět zcela znovu.

7.7 Hlavní zjištění

Rizikové jevy u rodin s dětmi a mládeží se shodují se zjištěními z diskuse se sociálními pracovníky Odboru sociální práce a zdravotnictví OSPOD. Zajímavé jsou odlišné pohledy na tytéž problémy.

Ve školách je to zejména **problém šikany a zvyšující se agresivity žáků**. Zatímco žáci ze své pozice řeší zejména případy šikany, se kterými se svěřují psychologům, problém zvyšující se agresivity žáků vnímají samotní pedagogové, kteří reflektují **zhoršení výchovných problémů** na školách. „Nejproblémovější“ jsou děti ze sociálně slabých rodin, které nemají takové rodinné zázemí, které by jim umožnilo „splynout s davem“. Zejména děti z romských rodin, potřebují ve výuce individuálnější přístup a chybí jim pomoc při zvládnutí školních povinností.

Nestabilní rodinné zázemí má negativní vliv na školní docházku i výsledky ve škole. Vysoká **rozvodovost a špatná socioekonomická situace** jsou faktory, které nejvíce ohrožují rodiny s dětmi a mládeží. Tyto jevy pak mají negativní vliv na vztahy dětí v kolektivu, začlenění do skupiny vrstevníků a jejich známky ve škole. Jedná se o sociálně slabé rodiny, zejména romského etnika, které postrádají motivaci a dostatečné kompetence k učení. Romské děti velmi často zanedbávají školní docházku a není možné s nimi dlouhodobě systematicky pracovat. Jejich šance dokončit základní vzdělání se následně snižují.

Sociální služby poskytované rodinám s dětmi a mládeží, jsou poskytované v Kolíně zejména v sociálně vyloučených lokalitách. Služby, které zde obecně **chybí**, jsou zejména **nízkoprahový klub pro děti do 13 let, doučování zdarma a asistenti pedagoga na školách**.

Žáci potřebují ve školách **zázemí**, kde by mohli zejména v zimě v klidu počkat a udělat si úkoly či jinak naplnit volný čas v teple.

Co se **zneužívání drog** týče, mají sociální pracovníci OSPOD bližší informace nežli psychologové a speciální pedagogové na školách. Tento problém je školám více skrytý a jedná se zejména o činnost mládeže mimo školní zařízení.

Z rozhovorů je zřejmé, že **sociálně slabší žáci** mají ve školách velmi ztíženou pozici. Pedagogové nemají čas se v rámci běžné výuky takovým žákům věnovat a u dítěte dochází k frustraci, se kterou si neví samo rady. Tito žáci na rozdíl od většinové populace potřebují odlišný přístup, který by jim pomohl překonat jejich limity spojené s jinou „startovní čarou“ života.

Vztahy v rodinách se mění a z rozhovorů je patrné, že hierarchie, které měly v minulosti zejména v romských rodinách významnou roli, dnes přestávají být funkční. Mladí lidé ztrácí respekt k rodičům a autoritám. Samotní pedagogové mají složitou pozici, kdy málo pravomocí a mnoho povinností omezuje jejich kompetence učit. Zajímavým navrhovaným řešením je zvýšit **zastoupení mužů ve školství a volnočasových aktivitách**. Odlišný přístup

a mužská autorita by dle názorů psychologů a speciálních pedagogů pomohla zlepšit chování žáků.

Informovanost o sociálních a návazných službách a spolupráce rozdílných institucí má v současnosti stále značné rezervy. Problémy se řeší interně, a o pomoc či radu jinam se obrací často příliš pozdě.

Psychologové mají snahu řešit problémy svých klientů sami. Ke spolupráci s jinými organizacemi se uchylují spíše v situacích, kdy jejich možnosti jsou vyčerpány. V takových případech vnímají jako partnera pro **spolupráci státní instituci** („s kulatým razítkem“), která má **autoritu u rodičů a školy**. Neziskové organizace vnímají jako přínosné, ale považují je za dobrovolné, vypomáhající, které mohou, ale nemusí umět pomoci.

8 Závěr

V analýze rizikových jevů u rodin s dětmi se nám podařilo komplexně **popsat problémy**, které vedou k ohrožení sociálním vyloučením, z pohledu relevantních odborníků pracujících s cílovou skupinou. Analýza obsahuje doporučení, návrhy řešení a příklady dobré praxe, které ověřenými způsoby sociální práce dokážou popsání problémy pozitivně řešit.

Jako hlavní předpoklad považujeme **otevřenou meziresortní spolupráci** subjektů pracujících s touže cílovou skupinou, provázanost komunikace i návrhů řešení a komplexnost nabízené pomoci – viz doporučení v kapitole č. 6.2.

S ohledem na cílovou skupinu rodin s dětmi je třeba **brát zřetel na děti a mládež**, které jsou nejvíce **ohrožené nestabilní rodinným zázemím** a vyžadují nezaujatý individuální přístup a pomoc při překonávání životních situací ve škole, v kolektivu i doma v rodině. Návrhy řešení, která by usnadnila dětem v krizi život a pomohla jim zlepšit jejich situaci zejména při plnění základní školní docházky a ve vztahu k jejich okolí, jsou popsány v kapitole č. 7.4.

Cílem analýzy není stanovit kroky vedoucí ke zlepšení, ale přinést co nejvíce poznatků a umožnit zaujmout informovaný postoj k současné situaci v Kolíně a spádových obcích. Dalším krokem bude práce týmu v rámci **pracovní skupiny Rodina, děti a mládež** Komunitního plánování sociálních služeb, jehož cílem bude popsání opatření vyplývající z analýzy s ohledem na možnosti jejich realizace a udržitelnosti.

Výstupy zpracujeme do Komunitního plánu rozvoje sociálních služeb města Kolína na období 2015 - 2019.